

ſufficiente, & peritiam ad illius præſumentes de-
ciſionem. Quod in cauſis Eccleſiaſticis ſæpius
euenire ſolet apud laica tribunalia: ex affectio-
ne ſiquidem ſuperioritatis in iudicando, quæſtio-
nes de iure ad factum reducunt, quas ad ſe di-
cunt pertinere, iuxta dicta Titulo 2. numer. 62.
& 63.

Quinta,
explorandi
perſonas,
cui Regia
gaza com-
mittitur.

5 Quinta, explorandi perſonas, quibus Re-
gia vectigalia locantur, aut venduntur, & eorum
fideiſſores licet hoc ad Regios Officialis inſe-
rioris Tribunalis præcipue ſpectet: vt in hoc hu-
mani reſpectus carnis & ſanguinis, aliæ præ-
cipuum imperium non habeant, ſed omnia iuxta
ordinationes Regias, quæ de his diſponunt, ſi-
deliter tranſigantur. Vbi quidem latam culpam
ob defectum interuenire poſſe, dubitari nequit.
Rogo enim miniſtros dictos, an ſalarij proprij
receptionem ei committerent, de quo omnimo-
dam ſecuritatē non haberent? Quis hoc cre-
dat? Ergo in Regio patrimonio adminiſtrando
ſimilis debet reſpectus inteneri. Quæ eſt optima
regula grauium Iuril- conſultorum apud Dom.
Solorzanum in Politicâ pag. 1027. s. Pero ſine
embargo. Latam quidem culpam ſic omnes ex-
plicat, vt tunc contingat quando non adhibe-
tur diligentia circa rem aliquam, quam homines
communiter ſolent adhibere. Videatur poſt alios
à nobis adductos ſupra cum P. Leſſio lib. 2. cap.
7. n. 25. P. Rebellus de iuſtitia Parte 2. quæſt. 10.
P. Fragofus Tom. 1. pag. 48. & P. Gaſpar Hur-
tadus Diſput. 5. de Reſtitutione difficult. 1. Atqui
circa ſecuritatē facultatum ad alicuius curam
ſpectantium communiter homines ita agunt, vt
non niſi prudenter reputatis ſecuris commit-
tantur: ergo cum id in miniſtris, de quibus lo-
quimur, in caſu prædicto deficiat; lata culpa eſt,
quam æquiparari dolo aduertunt communiter
Doctores: pro quo, & P. Azor Tomo 1. lib. 1.
Cap. 15. quæſt. 5. Vide etiam Titulo præced. n. 77.

Sexta, in-
formandi
Regium
Conſilium.

6 Sexta obligatio eſt informandi Regium
Conſilium de progreſſu laboris ſui, de quo il-
lud valde fuit eſtque ſolicitum, iuxta Ordinario-
nem 52. ex citatis quæ habentur apud D. Eſca-
lonam in ſine Gazo- phylacij. Cum enim in hoc
tribunali ingentes ſiant expenſæ pro miniſtro-
rum ſuſtentatione; ſi eorum labor nihil momen-
ti alicuius obtinet ad Regium patrimonium con-
ſeruandum, & ad meliorem formam reducen-
dum, quàm ea fuit, quæ ante erectionem eius-
dem habebatur; expenſæ dictæ ſunt priuſ inu-
tiles, & Rex in negotio magni momenti decipi-
tur ab iis, quos ipſe diuitis, & honoribus ſtudet
cumulare; & quidem multi non ſine fundamentis
magnis tribunal hoc inutile iudicant; vt videri
poſteſt apud Dom. Solorzanum in Politicâ lib. 6.
cap. 16. Vnde & de illo tollendo ſæpius in Re-
gio Indiarum Conſilio actum: nec ſolum inu-
tile, ſed exitiale ob rationem dictam, magnorum
ſcilicet ſumptuum in miniſtrorum ſuſtentatione.
Cum tamen alij contrarium cenſerent; ſi tamen
miniſtrorum numerus in duplum augetur. Et
auctus quidem diebus iſtis, omnino tamen ſine
fructu, quia non viri adlecti quos ætas & expe-
rientia cum peritiâ neceſſariâ commendarent, &
licet vnus aut alter ſatis inter eos habeatur ido-
neus, ij tamen ætate longæui deſeſſuri citò, rem
tantam in manibus eorum derelinquent, quos

Vires non
maturas
in Tribu-
nal adſci-
ros quàm
dolendum.

qui vident, cum Heraclito aut Democrito aut
dolent aut rident, in munere conſtitutos. Etiam
cum hæc ſcripta recognoſco, illorum præcipuus
morte eſt repentinâ ſublatus. Vtinam videant,
qui videre debent ſi aliquid vident; cum ad eò
conſpicabilia ſunt, vt ſemicæcorum etiam poſſint
oculos prouocare.

Septima,
attentiſſi-
mus in
Prætorum
intuitus.

7 Septima, attentè peruidendi an Prætores,
præſertim Indorum, Regias arcas, vt dicitur, in-
tegrarint; & circa rationes ab eis redditas ſpecia-
liter inquirendi. In hoc enim magni eſſe inſul-
tus ſolent, & propter varias dependentias inter
eos, & maiores Rationales diſtincti plura, quæ
Regij patrimonij incommodis peraguntur: & li-
cet hoc ad præſata reduci poſſit, oportet tamen
illud in ſpeciali animaduerti, quia damnum hoc
cum oppreſſione eſt Indorum ſociatum: defi-
ciente enim, quod ex tributis ſeu taxis colligi ſo-
let, periculum eſt iterum vexandi eos, qui iam
ea, ad quæ tenentur, vſque ad vltimum quadran-
tem perſoluerunt. Vrgendi ergo Prætores diſti-
nitione præualidâ, & ad reddendam ratio-
nem omnimodis conſtringendi, ne eorum pec-
catis ſatis execrabilibus implicentur. Et mirari
hoc loco licet Maiores iſtos Rationarios apud
Regium Indiarum Conſilium conqueſtos ſe non
poſſe, quæ ad Regium patrimonium ſpectant,
liquidare, quia in Reſidentis Prætorum, quæ
in Audiētis recognoſcuntur, ab Auditoribus
impediuntur, eò quòd cum aliis cauſis, ea, quæ
ad integrationem Regiarum arcarum pertinent,
tractantur: vnde cognitio talis iis referuata.
Poſt hæc autem, vbi tanta Regis noſtri confi-
dentia diſpicitur, cauſam dictam perfunctoriè
diſcutere, & cum Regij patrimonij manifeſtis
diſpendiis priuatos fouere affectus, & ſuperua-
cua iuriſdictionis titulos ampliare. Et in his qui-
dem reſtitutionis obligatio eſt, atque etiam
cum peccatoris dirâ, ac durâ conuulſione, quod
alij cum voluptatis blandimento deuorant.
O ſtultam cogitationem! Erit autem obligatio
non ad integrum debitum, quia illud agrè ſolet
etiam ab exactiſſimis recuperari; ſed quantum
ſpei eſſe poterat, iuxta communem ſententiam
Doctorem, niſi difficilis recuperatio ab ipſo
Rationario ortum habuiſſet: ſed etiam tunc non
eſt obligatio ad integritatem, quia etſi ille faci-
lius, non tamen totaliter recepſſet.

Quæ in-
de reſtitu-
tionis obli-
gatio.

8 Octaua non deſiſtendi ab officij obliga-
tionibus, nec deſerendi negotium, quod inſtat,
ob puncta iuriſdictionis, aut præcedentiæ in
concurſu cum aliis, de quibus nonnulla habet
Dom. Solorzanus citato loco. Id enim Regi valde
diſplicebit, patrimonium inquam ſuum ob hu-
iſmodi vanos prætextus ad tempus negligi, &
ſic diſpendiis exponi. In eo ergo euentu Prore-
gis iudicio ſtandum, & Conſilium Regium in-
formandum, vt quod expedierit ſtatuatur. Quòd
ſi in cauſa ſit, in quâ Prorex iuriſdictionem non
exercent, nec locus ille, quem vellet, tribuatur,
cedat cum exclamatione ſui iuris, & ſibi certò
perſuadeat id Regi fore gratiſſimum, cum, & tri-
bunal illud Regium etiam ſit, nec Regia aucto-
ritas vllum in eiſmodi ceſſione detrimentum
patiat. Sed iam punctum hoc à Rege deciſum,
& Rationario præcedentiæ conceſſa reſpectu
eius, cum quo erat controuerſia. Et vtinam illi

Officio in-
ſiſtendi,
iuxta exi-
gentiam
negotiorum,
neque il-
lud ob
puncta
quædam
honoris
omittere.

tam

Quale in ſe
peccatum,
& reſtitu-
tionis onus.

tam eſſent de Regio patrimonio, quàm de ſua
auctoritate ſolliciti. Non eſſet autem in contro-
uerſiâ aliqua peccatum graue in concurſu deſſe,
expectato Concilij Regij decreto, ſi per aliquem
æquè bene poſſet talis functio ſine vllò ſcilicet
Regij cenſus detrimento, ſemel, aut iterum exer-
ceri. Aliàs peccatum erit graue cum reſtitutio-
nis obligatione ob damnum emergens, & etiam
pâris ſalarij ob miniſterium denegatum; cum
excusatio ab illis adducta, leuis ſit, vt vidimus, vn-
de eos nequit releuare. Quiddid profectò hono-
ris illis a Rege tribuitur, propter ſui patrimo-
nij reſpectum tribui manifeſtum eſt. Plus ergo
patrimonij ſui curam, quàm eorum honorem in-
tendit; quando vnum rationem mediæ habet,
alterum finis. Cum ergo punctum aliquod hono-
ris occurrat, negari nequit quin Regij patri-
monij cura illi veniat præferenda; cum præſertim
ad eò parui momenti ſit; pro quo ita certare, vt
ad ſuſpenſionem miniſterij veniatur, nullâ caue-
tur lege. Quòd ſi magni momenti exiſtiant,
& ſibi penitus indecorum, officium dimit-
tant, erunt enim, qui cum eò onere libentiſ-
ſimè admittant: ſicut dubio procul admitte-
rent ipſi, ſi ita cum anxie prætererent, oblatum
fuiffet.

Circa con-
iugia con-
tra Regiam
diſpoſitione
non contra-
henda.

9 Nona, circa coniugia: in quo quidem
non eſt ita rigidè cum eis actum, ſicut cum Au-
ditoribus: tantum enim prohibentur contrahere
cum filiabus; ſororibus, aut coniunctis intra
quartum gradum; Officialium Regiorum, infe-
rioris inquam tribunalis, aut habentium curam
Regiæ Gaze; de quâ apud Tribunalia dicta ſunt
rationem redditori. Sicut e conuerſo Regij Offi-
ciales nequeunt cum filiabus aut ſororibus Ratio-
narium maiorum per nuptias copulari. Quæ pro-
hibito extenditur ad filios, & filias eorundem
inter ſe: vt neque Rationalis filius Officialis filix,
aut filius Officialis filix Rationalis poſſint matri-
monio jungi, ni velint Officiis irremiſſibilis ſen-
tentia executione priuari. Circa quod ea, quæ
de Auditoribus diximus Cap. 16. præcedentis Ti-
tuli conſulenda: juxta eam enim partem, quæ
prohibito vrget, idem eſt de præſatis aſſeren-
dum, ſed quia in prohibitione horum aliqua ſpe-
cialia ſunt, ea breuiter exponenda. Poſſunt Ra-
tionarii maiores coniugium inire intra diſtictum
iuriſdictionis ſuæ, quòd tamen Auditoribus de-
negatum, quia in illis ratio diuerſa eſt: diſtictus
enim Audiētis ſuos habet limites, extra quos
facile eſt vxores dignas inuenire: at Rationalium
maiorum diſtictus ampliffimus eſt, & totum re-
gnum comprehendit; vnde valde difficile illis eſſet
vxores aliunde ſibi exportare.

Quid circa
illa liceat.

Tener pro-
hibitiua.

10 Deinde cum lex dicat ſic: *Porta presente
prohibo y defendo à los mis Contradores de quentas, que
al presente son, y adelante fueren de los dichos Tribuna-
les, el caſarſe conſibilas, Hermanas ó deudas dentro del
quarto grado de los dichos oficiales de mi hacienda de las
capas de ſus diſtritos, ni de perſonas, que ſonzan à cargo
hacienda Real, de que ayan de dar quenta en los dichos
Tribunales &c.* Dubium eſſe poſteſt quid voce illâ
Deudas intelligatur. Deudas enim communiter
dicimus ſe atinentes conſanguinitate, aut affini-
tate, & videtur durum illam ſic extendere, vt ne-
queat vnus aliquis ex dictis cum ſobrînâ vxoris
alterius in quarto gradu ſibi affini matrimonium

Deudas
quid in ea
diſtingunt.

Theſauri Indici. Tom. 1.

celebrare; cum poſſit in quinto cum conſanguini-
tate, quòd vinculum ſtrictius eſt, vnde hæredes
eſſe conſanguinei ab intetato poſſunt vſque ad
decimum gradum, juxta ea, quæ adducit Dom.
Solorzanus Lib. 4. Cap. 7. numer. 41. cum tamen
affines neque in gradibus proximioribus tales
eſſe poſſint. Vnde vrgentior videtur eſſe ratio
conſanguinitatis, quia ſanguis juxta vulgare pro-
uerbium noſtrum ſine igne feruet. Videtur etiam
vox Deudas conſanguineos præſertim designare,
& ita in lege pœnali non eſt ad ſignificationem
non ita propriam extendenda, juxta receptam de
legibus huiusmodi doctrinam, quòd obligatio
in illis minima eſſe debeat, & ita faciendam inter-
pretationem; quia non eſt inducenda obligatio
ſine manifeſtâ ratione. Pro quo videri poſſunt
Emmanuel Rodericus Tomo 1. qq. regul. quæſt. 11.
art. 6. verſ. Prima regula, numer. 2. P. Thomas San-
cius Lib. 1. de Matrimonio Diſput. 9. numer. 11. P.
Salas Diſput. 21. de legibus quæſt. 3. verſ. Octava re-
gula. Sayrus in Clauſi regia lib. 3. cap. 8. Bonacina
Tomo 2. Diſput. 1. Quæſt. 1. Puncto 8. numer. 8. qui,
& numer. 19. & 20. magis in ſpecie calus noſtri lo-
quitur. P. Palaus Tom. 1. Tractat. 3. Diſputat. 7.
Puncto 3. 5. 3. & alii. Quæ quidem partem hanc
videntur verofiſſimè oſtendere, vt qui ita fecerit,
non debeat rigorem legis experiri. Sed quia res
eſt dubia, & iudicium Regiorum Senatorum an-
ceps, non erit expediens periculo ſe priuationis
exponere, qui velit ſe in officio conſeruare.

Legis pœ-
nalis beni-
gna inter-
pretatio
facienda.

Cum Pra-
torum co-
gnatus vt
prohibea-
tur conu-
bium.

Non ſic Of-
ficialium
S. Crucia-
te.

11 Præterea, cum prohibito ſe extendat ad
eos, qui Regij patrimonij partem aliquam con-
tractant, de qua apud præſatos miniſtros reddi-
turi ſunt rationem, ſit ex eo, cum Prætorum filia-
bus aut ſororibus, conſanguineisque non poſſe
contrahi matrimonium; quia illi Gazam Regiam
contractant, & rationem ſunt de illâ apud præ-
ſatos redditori. Redditâ autem, impedimentum
ceſſat, etiam ſi credantur habituri officia alia cum
eadem cura, quia lex de præſenti loquitur, *Que
tengan à cargo hacienda &c.* ſi non etiam ſint ratio-
nem redditori in ipſis Tribunalibus, prohibito
non vrget. Vnde cum filiabus, & ſororibus Offi-
cialium S. Cruciatæ, & e conuerſo, conubia
celebrari poſſint; quia illi non reddunt rationem
in Tribunali, de quo loquimur. Et licet contingat
aliquem ex prædictis miniſtris in Tribunali
S. Cruciatæ aliquando intereſſe, vbi de Gaza
Regiâ agit; cum illud Tribunal non ſit ſuum,
pro eo non extat prohibitio, cum expreſſè dicat
lex, *Que ayan de dar quenta en los dichos Tribunales.*
Vbi, & alia quæri poſſunt: ſed cum ex dictis ci-
tato Cap. 16. habeatur quòd ad negotium con-
ſcientiæ ſpectat, in illis non eſt cur oporteat im-
morari.

CAPVT II.

De Officialibus Regiis minorum Tri-
bunalium, & Primò circa munerum
acceptationem.

12 Periculoſa plenum opus aleæ iſti pertra-
ctant, quia omnis Regia Gaza per
eorum tranſit manus, & ipſi arcarum
clauſes tenent, in quibus illa aſſeruat. Eſt autem
vicioſa pecunia, & ita cauiffimos, & delicatiſſi-
mos

Officiali-
um minoris tri-
bunaliſ pa-
riculorum
officium, &c.